UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

12 päivänä heinäkuuta 2012*

SEUT 49 ja SEUT 54 artikla — Sijoittautumisvapaus — Vastaavuus- ja tehokkuusperiaate — Rajat ylittävä yritysjärjestely — Rekisteriin merkitsemisestä kieltäytyminen

Asiassa C-378/10,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Legfelsőbb Bíróság (Unkari) on esittänyt 17.6.2010 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 28.7.2010, sellaisen kaupparekisteriin merkitsemistä koskevan hakemuksen yhteydessä, jonka on tehnyt

VALE Építési kft

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit J. Malenovský, R. Silva de Lapuerta, G. Arestis ja T. von Danwitz (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: N. Jääskinen,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Impellizzeri,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.9.2011 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— VALE Építési kft, edustajanaan ügyvéd P. Metzinger,

— Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehér, K. Szíjjártó ja K. Veres,

— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Kemper,

— Irlanti, asiamiehenään D. O'Hagan, avustajinaan Collins, SC, B. Doherty, BL, J. Buttimore, BL, ja L. Williams,

— Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan avvocato dello Stato S. Fiorentino,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään S. Hathaway ja H. Walker, avustajanaan barrister K. Beal,

— Euroopan komissio, asiamiehinään G. Braun, A. Sipos ja K. Talabér-Ritz,

* Oikeudenkäyntikieli: unkari.

— EFTAn valvontaviranomainen, asiamiehinään X. Lewis ja F. Simonetti,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.12.2011 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö, joka koskee SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan tulkintaa, on esitetty asiassa, jossa on kyse Italian oikeuden mukaan perustetun yhtiön rajat ylittävästä yritysjärjestelystä sen muuttamiseksi Unkarin oikeuden mukaan perustetuksi yhtiöksi.

Kansallinen oikeus

2 Yhtiöiden julkistamisvelvoitteista, yhtiöiden rekisteröintiä koskevasta tuomioistuinmenettelystä ja vapaaehtoisesta selvitysmenettelystä vuonna 2006 annetun lain nro V (A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény) 25 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1) Kaupparekisteriin merkitään kaikkien yhtiöiden osalta tarpeen mukaan seuraavaa:

– –

g) laillisen edeltäjän tai laillisten edeltäjien ja laillisen seuraajan tai laillisten seuraajien toiminimi ja rekisterinumero sekä yhtiön päätettyä yritysjärjestelystä sen järjestelylle vahvistama päivämäärä

– –”

3 Kyseisen lain 57 §:n 4 momentissa säädetään seuraavaa:

”Laillisen edeltäjän kotipaikan perusteella toimivaltainen kaupparekisterin pitämisestä vastaava tuomioistuin ratkaisee yhtiömuodon muutosta koskevan asian. Kyseinen tuomioistuin poistaa laillista edeltäjää koskevan rekisterimerkinnän viitaten lailliseen seuraajaan ja samanaikaisesti merkitsee kaupparekisteriin seuraajana olevan yhtiön. Tämän jälkeen se määrää tarvittaessa yhtiön asiakirjojen siirtämisestä laillisen seuraajan kotipaikan perusteella toimivaltaiselle kaupparekisterin pitämisestä vastaavalle tuomioistuimelle.”

4 Kaupallisista yhtiöistä vuonna 2006 annetun lain nro IV (A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. Törvény, jäljempänä kaupallisia yhtiöitä koskeva laki) 69 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Jollei tässä laissa toisin säädetä, kaupallisen yhtiön yritysjärjestelyyn sovelletaan kaupallisen yhtiön perustamista koskevia sääntöjä. Yritysjärjestelyssä sovelletaan myös tämän lain sääntöjä eri yhtiömuotojen muutoksista.”

5 Kyseisen lain 71 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1) Jollei yhtiösopimuksessa toisin määrätä, kaupallisen yhtiön korkein elin tekee yritysjärjestelyä koskevan päätöksen kahdessa vaiheessa. – –

2) – – Ensimmäisessä vaiheessa kyseinen elin arvioi johtohenkilöidensä ehdotuksen perusteella ja, jos yhtiöllä on hallintoneuvosto, tätä kuultuaan, hyväksyvätkö yhtiömiehet (osakkeenomistajat) yritysjärjestelyä koskevan suunnitelman, päättää tämän jälkeen järjestelyn kautta syntyvän yhtiön oikeudellisesta muodosta ja yksilöi yhtiömiehet (osakkeenomistajat), jotka haluavat uuden yhtiön yhtiömiehiksi (osakkeenomistajiksi).

3) Jos yhtiömiehet (osakkeenomistajat) hyväksyvät yritysjärjestelyä koskevan suunnitelman asianomaisen yhtiön muodon edellyttämällä enemmistöllä, sen korkein elin päättää alustavan taseen määräpäivästä, nimeää tilintarkastajan ja velvoittaa yhtiön johtohenkilöt laatimaan alustavan taseen ja luetteloimaan varat sekä laatimaan kaikki muut yritysjärjestelyä koskevan päätöksen edellyttämät asiakirjat, joita laissa vaaditaan tai jotka korkein elin määrittää.

4) Johtohenkilöt laativat yritysjärjestelyn kohteena olevan kaupallisen yhtiön alustavan taseen ja luetteloivat varat, laativat järjestelyn seurauksena syntyvän yhtiön taseen ja luetteloivat (alustavat) varat sekä tekevät sitä koskevan yhtiösopimusluonnoksen ja suunnitelman, joka koskee järjestelyjä niiden henkilöiden kanssa, jotka eivät halua järjestelyn seurauksena syntyvän yhtiön yhtiömiehiksi (osakkeenomistajiksi).

– –”

6 Kaupallisia yhtiöitä koskevan lain 73 §:ssä on säännöksiä alustavan taseen laatimisesta ja riippumattomien tilintarkastajien siihen kohdistamasta valvonnasta, ja sen 74 § koskee yhtiön taseen hyväksymistä ja pääoman jakamista uudessa yhtiössä.

7 Kaupallisia yhtiöitä koskevan lain 75 §:n mukaisesti kaupallisen yhtiön henkilöstön edustuselimille tiedotetaan yritysjärjestelyä koskevasta päätöksestä, joka julkaistaan virallisen yhtiöiden tiedotuslehden kahdessa peräkkäisessä numerossa tätä koskevassa tiedonannossa, joka sisältää muun muassa ilmoituksen velkojille.

8 Kyseisen lain 76 §:n 2 momentin mukaan velkojat, joiden ennen yritysjärjestelypäätöstä koskevaa ensimmäistä tiedonantoa syntyneet saatavat yritysjärjestelyn kohteena olevalta yhtiöltä eivät ole erääntyneet, voivat vaatia kyseiseltä yhtiöltä vakuutta, joka on kyseisten saatavien suuruinen.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

9 VALE Costruzioni Srl (Italian oikeuden mukaan perustettu rajavastuuyhtiö, jäljempänä VALE Costruzioni) perustettiin 27.9.2000 ja merkittiin Rooman (Italia) kaupparekisteriin 16.11.2000. Se haki 3.2.2006 sitä koskevan kaupparekisterimerkinnän poistamista ja ilmoitti haluavansa siirtää kotipaikkansa ja liiketoimintansa Unkariin ja lopettaa toimintansa Italiassa. Rooman rekisteriviranomaiset hyväksyivät yhtiön hakemuksen ja poistivat sitä koskevan rekisterimerkinnän 13.2.2006. Kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, rekisteriin merkittiin kohtaan ”rekisterimerkinnän poistaminen ja kotipaikan siirto”, että ”yhtiö on siirtynyt Unkariin”.

10 Koska kyseinen alun perin Italiassa Italian oikeuden mukaan perustettu yhtiö oli päättänyt siirtää kotipaikkansa Unkariin ja toimia siellä Unkarin oikeuden mukaan, VALE Costruzionin toimitusjohtaja ja eräs toinen luonnollinen henkilö hyväksyivät 14.11.2006 Roomassa Unkarin kaupparekisteriin merkitsemistä varten VALE Építési kft -nimisen yhtiön (Unkarin oikeuden mukainen rajavastuuyhtiö, jäljempänä VALE Építési) yhtiöjärjestyksen. Lisäksi yhtiöpääoma maksettiin rekisteröintiä varten Unkarin lainsäädännössä edellytetyssä laajuudessa.

11 VALE Építésin edustaja teki 19.1.2007 Fővárosi Bíróságille (Budapestin tuomioistuin), joka toimi Cégbíróságina (kauppatuomioistuin), hakemuksen yhtiön rekisteröimiseksi Unkarin oikeuden mukaan. Hän mainitsi hakemuksessaan, että VALE Costruzioni oli VALE Építésin laillinen edeltäjä.

12 Fővárosi Bíróság, joka lausui asiasta ensimmäisen oikeusasteen kauppatuomioistuimena, hylkäsi rekisteröintihakemuksen. Muutoksenhaussa Fővárosi Ítélőtábla (Budapestin alueellinen muutoksenhakutuomioistuin), jonka käsiteltäväksi VALE Építési oli asian saattanut, pysytti tämän hylkäävän ratkaisun. Kyseisen tuomioistuimen mukaan Italiassa perustettu ja rekisteröity yhtiö ei voi Unkarin yhtiölainsäädännön nojalla siirtää kotipaikkaansa Unkariin eikä sitä voida merkitä siellä pyydetyllä tavalla rekisteriin. Kyseisen tuomioistuimen mukaan voimassa olevan Unkarin lainsäädännön mukaan kaupparekisterissä voi olla ainoastaan vuoden 2006 lain nro V 24–29 §:ssä lueteltuja tietoja, joten lailliseksi edeltäjäksi ei ole mahdollista merkitä yhtiötä, joka ei ole unkarilainen.

13 VALE Építési teki kassaatiovalituksen Legfelsőbb Bíróságiin (ylimmän oikeusasteen tuomioistuin) hylkäyspäätöksen kumoamiseksi ja saadakseen ratkaisun merkitsemisestään kaupparekisteriin. Se väitti, että valituksenalainen päätös oli ristiriidassa SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan välittömästi sovellettavien määräysten kanssa.

14 VALE Építési totesi tästä, että kyseisessä päätöksessä jätetään huomiotta perustavanlaatuinen ero yhtäältä yhtiön kotipaikan kansainvälisen siirron, joka tapahtuu sovellettavaa kansallista oikeutta muuttamatta, ja toisaalta kansainvälisen yritysjärjestelyn välillä. Asiassa C-210/06, Cartesio, 16.12.2008 annetussa tuomiossa (Kok., s. I-9641) on kuitenkin sen mukaan tunnustettu selvästi tämä ero.

15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pysytti Fővárosi Ítélőtáblan arvioinnin ja totesi, että toisen jäsenvaltion eli tässä tapauksessa Italian tasavallan oikeuden soveltamisalaan kuuluvan yhtiön kotipaikan siirtoa sekä yhtiön uudelleen perustamista Unkarin oikeuden mukaisesti ja italialaisen edeltäjän ilmoittamista VALE Építésin pyynnön mukaisesti ei voida pitää Unkarin oikeuden mukaisena yritysjärjestelynä, koska yritysjärjestelyjä koskevia kansallisia säännöksiä sovelletaan yksinomaan sisäisiin tilanteisiin. Se pohtii kuitenkin sitä, onko tällainen lainsäädäntö sijoittautumisvapauden mukainen, ja korostaa, että tämä tapaus poikkeaa edellä mainitussa asiassa Cartesio annetun tuomion taustalla olleesta tapauksesta, koska tässä asiassa on kyse yhtiön kotipaikan siirtämisestä, joka tapahtuu sovellettavaa kansallista oikeutta muuttaen ja jossa säilytetään oikeushenkilöllisyys, eli kyseessä on rajat ylittävä yritysjärjestely.

16 Legfelsőbb Bíróság päätti tässä tilanteessa lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko vastaanottavan valtion noudatettava [SEUT 49 ja SEUT 54] artiklaa tilanteessa, jossa toisessa jäsenvaltiossa (lähtövaltiossa) perustettu yhtiö siirtää kotipaikkansa vastaanottavaan valtioon ja samanaikaisesti vaatii tässä tarkoituksessa yhtiötä koskevan rekisterimerkinnän poistamista lähtöjäsenvaltiossa, yhtiön osakkaat laativat uuden perustamiskirjan vastaanottavan jäsenvaltion lain mukaisesti ja yhtiö hakee rekisteröintiä vastaanottavan jäsenvaltion kaupparekisterissä kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko [SEUT 49 ja SEUT 54] artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä (vastaanottavan) jäsenvaltion lainsäädännölle tai käytännölle, jonka mukaan missä tahansa muussa (lähtö)jäsenvaltiossa laillisesti perustettu yhtiö ei voi siirtää kotipaikkaansa vastaanottavaan jäsenvaltioon ja jatkaa toimintaansa tämän viimeksi mainitun valtion lainsäädännön mukaisesti?

3) Onko toiseen kysymykseen annettavan vastauksen kannalta merkitystä sillä, millä perusteella vastaanottava jäsenvaltio kieltäytyy merkitsemästä yhtiötä kaupparekisteriin, ja onko erityisesti merkitystä sillä, että

— vastaanottavassa jäsenvaltiossa hyväksytyssä perustamiskirjassa yhtiö toteaa laillisen edeltäjänsä olevan lähtöjäsenvaltiossa perustettu yhtiö, jota koskeva rekisterimerkintä on poistettu, ja vaatii kyseisen yhtiön merkitsemistä vastaanottavan jäsenvaltion kaupparekisteriin laillisen edeltäjänsä ominaisuudessa, ja

— kun vastaanottava jäsenvaltio ratkaisee yhteisön sisäistä kansainvälistä yritysjärjestelyä koskevassa tilanteessa yhtiön kaupparekisterihakemuksen, onko vastaanottavalla jäsenvaltiolla velvollisuus ottaa huomioon lähtöjäsenvaltion päätös kotipaikan muutoksen merkitsemisestä sen kaupparekisteriin, ja jos tähän vastataan myöntävästi, miltä osin?

4) Onko vastaanottavalla jäsenvaltiolla oikeus ratkaista kotimaisia yritysjärjestelyjä sääntelevän oman yhtiöoikeutensa mukaisesti tämän valtion kaupparekisteriin merkitsemistä koskeva hakemus yhtiöltä, joka toteuttaa yhteisön sisäisen kansainvälisen yritysjärjestelyn, ja vaatia tätä yhtiötä täyttämään kaikki vastaanottavan jäsenvaltion yhtiöoikeudessa kotimaisille yritysjärjestelyille asetetut edellytykset (esim. taseen laatiminen ja varojen luetteloiminen) vai onko sen sitä vastoin tehtävä [SEUT 49] ja [SEUT 54] artiklan perusteella ero yhteisön sisäisten kansainvälisten yritysjärjestelyiden ja kotimaisten yritysjärjestelyiden välillä, ja jos tähän vastataan myöntävästi, miltä osin?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Tutkittavaksi ottaminen

17 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus kyseenalaistaa koko ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamisen ja väittää, että ennakkoratkaisukysymykset ovat hypoteettisia. Kyseisen hallituksen mukaan kysymykset koskevat rajat ylittävää yritysjärjestelyä, kun taas ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyssä päätöksessä esitettyjen tosiseikkojen perusteella on katsottava, että asianomainen toimi ei vastaa tällaista rajat ylittävää yritysjärjestelyä. EFTAn valvontaviranomainen katsoo, että kolmas ja neljäs kysymys on jätettävä tutkimatta, koska oikeussääntöjä ei ole esitetty riittävän yksityiskohtaisesti, jotta unionin tuomioistuin voisi antaa hyödyllisen vastauksen.

18 Sen tarkastelemiseksi, voidaanko koko ennakkoratkaisupyyntö tai sen kolmas ja neljäs kysymys ottaa tutkittavaksi, on muistutettava vakiintuneesta oikeuskäytännöstä, jonka mukaan olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämillä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän pyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (yhdistetyt asiat C-188/10 ja C-189/10, Melki ja Abdeli, tuomio 22.6.2010, Kok., s. I-5667, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

19 Tässä asiassa esitetyt kysymykset koskevat SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan tulkintaa todellisessa riita-asiassa, joka koskee VALE Építésin merkitsemistä kaupparekisteriin. Lisäksi se, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on luokitellut pääasiassa kyseessä olevan toimen rajat ylittäväksi yritysjärjestelyksi, ei vaikuta merkityksettömältä, koska asiakirja-aineistosta ilmenee, että Rooman kaupparekisterin pitämisestä vastaava viranomainen poisti VALE Costruzionia koskeneen merkinnän ja merkitsi kohtaan ”rekisterimerkinnän poistaminen ja kotipaikan siirto”, että ”yhtiö on siirtynyt Unkariin”.

20 Samasta syystä unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole kansallisten tuomioistuinten ja sen itsensä selvä tehtävien jako huomioiden katsoa, että VALE Costruzionia ei enää ole olemassa, koska se on poistettu kaupparekisteristä Roomassa. Tässä tilanteessa on katsottava, että pyydetty tulkinta liittyy pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen.

21 Lopuksi on todettava, että ennakkoratkaisupyynnössä kuvaillaan riittävästi pääasiassa kyseessä olevat tosiseikat sekä asian kannalta merkityksellinen kansallinen lainsäädäntö, jotta unionin tuomioistuin voi ymmärtää ennakkoratkaisukysymysten merkityksen ja laajuuden vastatakseen niihin hyödyllisesti.

22 Ennakkoratkaisupyyntö sekä ennakkoratkaisukysymykset on näin ollen otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

Kaksi ensimmäistä kysymystä

23 Kahdella ensimmäisellä kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvat yhtiöt voivat suorittaa yritysjärjestelyn, mutta toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluva yhtiö ei voi muuttua kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi siten, että se perustetaan tässä jälkimmäisessä jäsenvaltiossa.

– SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan soveltamisala

24 Siitä, kuuluuko tällainen säännöstö SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan soveltamisalaan, on muistutettava, että asiassa C-411/03, SEVIC Systems, 13.12.2005 annetussa tuomiossa (Kok., s. I-10805) katsottiin, että yritysjärjestelytoimet ovat periaatteessa osa taloudellista toimintaa, jonka osalta jäsenvaltioiden on noudatettava sijoittautumisvapautta.

25 Unkarin, Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset sekä Irlanti väittävät, että tällainen säännöstö ei kuulu SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan soveltamisalaan, koska rajat ylittävä yritysjärjestely johtaa yhtiön perustamiseen vastaanottavassa jäsenvaltiossa, toisin kuin edellä mainitussa asiassa SEVIC Systems annetussa tuomiossa kyseessä ollut rajat ylittävä sulautuminen.

26 Tällaista väitettä ei voida hyväksyä.

27 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on toki niin, että yhtiö, joka on luotu kansallisen oikeusjärjestyksen nojalla, on olemassa ainoastaan sen kansallisen lainsäädännön vaikutuksesta, jolla säännellään sen perustamista ja toimintaa (ks. asia 81/87, Daily Mail and General Trust, tuomio 27.9.1988, Kok., s. 5483, 19 kohta ja em. asia Cartesio, tuomion 104 kohta).

28 SEUT 54 artiklan mukaisesti on myös kiistatonta, että koska unionin oikeudesta puuttuu yhdenmukainen määritelmä yhtiöistä, joilla on sijoittautumisoikeus sellaisen yhdenmukaisen liityntäkriteerin perusteella, jolla määritellään yhtiöön sovellettava kansallinen oikeus, kysymys siitä, sovelletaanko SEUT 49 artiklaa yhtiöön, joka vetoaa tässä artiklassa vahvistettuun perusvapauteen, on ennakkokysymys, johon unionin oikeuden nykytilassa voidaan löytää vastaus vain asiassa sovellettavasta kansallisesta oikeudesta (asia C-371/10, National Grid Indus, tuomio 29.11.2011, Kok., s. I-12273, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Jäsenvaltiolla on näin ollen kiistatta mahdollisuus määritellä sekä se liityntä, jota yhtiöltä vaaditaan, jotta sitä voidaan pitää jäsenvaltion kansallisen oikeuden mukaan perustettuna yhtiönä, jolla näin ollen voi olla sijoittautumisoikeus, että se liityntä, jota vaaditaan tämän aseman ylläpitämiseksi myöhemmin (em. asia Cartesio, tuomion 110 kohta ja em. asia National Grid Indus, tuomion 27 kohta).

30 Tähän vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön perustuvien näkemysten mukaisesti on todettava, että mahdollinen velvollisuus sallia SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan nojalla rajat ylittävä yritysjärjestely ei poista tätä tämän tuomion edellisessä kohdassa mainittua vastaanottavan jäsenvaltion mahdollisuutta eikä estä sitä, että se määrittää rajat ylittävään yritysjärjestelyyn perustuvan yhtiön perustamis- ja toimintasäännöt.

31 Kuten tämän tuomion 27 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, tällainen yhtiö kuuluu väistämättä yksinomaan vastaanottavan jäsenvaltion oikeuden, jolla säännellään edellytettyä liityntää sekä yhtiön perustamista ja toimintaa, soveltamisalaan.

32 On näin ollen ilmeistä, ettei edellä mainitussa asiassa Cartesio annetun tuomion 112 kohdan lopussa esiintyvällä ilmaisulla ”sikäli kuin – – on tämän oikeuden mukaan sallittua” voida katsoa pyrittävän siihen, että EUT-sopimuksen sijoittautumisvapautta koskevia sääntöjä ei lainkaan sovellettaisi yritysjärjestelyjä koskevaan vastaanottavan jäsenvaltion lainsäädäntöön, vaan sen on katsottava pelkästään kuvastavan toteamusta siitä, että kansallisen oikeusjärjestyksen perusteella luotu yhtiö voi olla olemassa ainoastaan sellaisen kansallisen lainsäädännön perusteella, joka ”sallii” yhtiön perustamisen tällä tavoin, jos tätä koskevat edellytykset täytetään.

33 Kun otetaan huomioon edellä esitetty, on katsottava, että kansallinen säännöstö, jonka mukaan yritysjärjestelyt sallitaan kansallisille yhtiöille muttei toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluvalle yhtiölle, kuuluu SEUT 49 ja SEUT 54 artiklan soveltamisalaan.

– Sijoittautumisvapauden rajoituksen olemassaolo ja sen mahdollinen oikeuttaminen

34 Sijoittautumisvapauden rajoituksen olemassaolosta on muistutettava, että sijoittautumisvapautta koskevissa EUT-sopimuksen määräyksissä tarkoitettu sijoittautumisen käsite merkitsee pysyväisluonteista taloudellisen toiminnan tosiasiallista harjoittamista vastaanottavassa jäsenvaltiossa sijaitsevasta kiinteästä toimipaikasta käsin. Se edellyttää näin ollen kyseessä olevan yhtiön todellista asettautumista vastaanottavaan jäsenvaltioon ja taloudellisen toiminnan tosiasiallista harjoittamista siellä (asia C-196/04, Cadbury Schweppes ja Cadbury Schweppes Overseas, tuomio 12.9.2006, Kok., s. I-7995, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Tässä asiassa oikeudenkäyntimenettelyssä unionin tuomioistuimessa ei ole tullut esiin seikkoja, joiden perusteella VALE Építésin toiminta rajoittuisi Italiaan eikä se aikoisi asettautua todellisesti Unkariin, mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kuitenkin tarkastettava.

36 On katsottava, että koska pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä säädetään yksinomaan sellaista yhtiötä koskevasta yritysjärjestelystä, jolla jo on kotipaikka asianomaisessa jäsenvaltiossa, kyseisessä säännöstössä kohdellaan yhtiöitä eri tavalla sen mukaan, onko yritysjärjestely kotimainen vai rajat ylittävä, mistä voi seurata se, että yhtiöt, joiden kotipaikka on muussa jäsenvaltiossa, pidättyvät käyttämästä EUT-sopimuksessa taattua sijoittautumisvapautta, minkä vuoksi se on SEUT 49 ja SEUT 54 artiklassa tarkoitettu rajoitus (ks. vastaavasti em. asia SEVIC Systems, tuomion 22 ja 23 kohta).

37 Asianomaisen rajoituksen mahdollisesta oikeuttamisesta on todettava, että on totta, että edellä mainitussa asiassa SEVIC Systems annetun tuomion 27 kohdassa katsottiin, että rajat ylittäviin sulautumisiin liittyy erityisiä ongelmia, mikä pätee myös nyt kyseessä oleviin rajat ylittäviin yritysjärjestelyihin. Tällaiset järjestelyt edellyttävät nimittäin kahden kansallisen oikeuden soveltamista peräkkäin.

38 Aluksi on todettava, että erilaista kohtelua yritysjärjestelyn rajat ylittävän tai kotimaisen luonteen mukaan ei voida oikeuttaa unionin johdetun oikeuden sääntöjen puuttumisella. On nimittäin muistutettava, että vaikka tällaisista säännöistä tosin on hyötyä rajat ylittävien yritysjärjestelyjen

helpottamiseksi, niiden olemassaolo ei voi olla SEUT 49 ja SEUT 54 artiklassa taatun sijoittautumisvapauden toteuttamisen edellytyksenä (ks. rajat ylittävistä sulautumisista em. asia SEVIC Systems, tuomion 26 kohta).

39 Oikeuttamisesta yleistä etua koskevilla pakottavilla syillä, joita ovat esimerkiksi velkojien, vähemmistöosakkaiden ja työntekijöiden etujen turvaaminen sekä verovalvonnan tehokkuuden ja hyvien kauppatapojen noudattamisen takaaminen, on todettava, että on kiistatonta, että tällaisilla syillä voidaan perustella sijoittautumisvapautta rajoittava toimenpide edellyttäen, että tällaisella toimenpiteellä voidaan taata sillä tavoiteltujen päämäärien saavuttaminen eikä sillä ylitetä sitä, mikä on tarpeen kyseisten päämäärien saavuttamiseksi (ks. em. asia SEVIC Systems, tuomion 28 ja 29 kohta).

40 Tässä asiassa tällaista oikeuttamisperustetta ei kuitenkaan ole. Unkarin oikeudessa nimittäin kielletään yleisesti rajat ylittävät yritysjärjestelyt, millä estetään tällaisten toimien toteuttaminen, vaikka edellisessä kohdassa mainitut edut eivät olisi uhattuina. Joka tapauksessa tällaisella säännöllä ylitetään se, mikä on tarpeen kyseisten päämäärien saavuttamiseksi eli mainittujen etujen turvaamiseksi (ks. rajat ylittävistä sulautumista em. asia SEVIC Systems, tuomion 30 kohta).

41 Tässä tilanteessa kahteen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan yritysjärjestelyt sallitaan kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluville yhtiöille mutta toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluvalta yhtiöltä evätään yleisesti mahdollisuus muuttua kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi tämä jälkimmäinen perustamalla.

Kolmas ja neljäs kysymys

42 Kolmannella ja neljännellä kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa tulkittava rajat ylittävän yritysjärjestelyn yhteydessä siten, että vastaanottavalla jäsenvaltiolla on oikeus määrittää tällaista toimea koskeva kansallinen oikeus ja soveltaa näin ollen kotimaisia yritysjärjestelyjä koskevia kansallisen oikeutensa säännöksiä, joilla säännellään yhtiön perustamista ja toimintaa ja joita ovat esimerkiksi taseen laatimista ja varojen luetteloimista koskevat vaatimukset. Se pyrkii täsmällisemmin todettuna selvittämään, voiko vastaanottava jäsenvaltio evätä rajat ylittävien yritysjärjestelyjen yhteydessä maininnan ”laillinen edeltäjä”, josta on kaupparekisteriin liittyen säädetty kotimaisten yritysjärjestelyjen yhteydessä, ja onko sen velvollisuutena ottaa huomioon yhtiön rekisteröintimenettelyssä lähtöjäsenvaltion viranomaisilta peräisin olevat asiakirjat, ja jos on, missä määrin.

43 Tästä on ensinnäkin muistutettava, että unionin johdetussa oikeudessa ei sen nykytilassa säädetä rajat ylittäviä yritysjärjestelyjä koskevista erityisistä säännöistä, vaan tällaisen toimen toteuttamisen sallivat säännökset ovat löydettävissä vain kansallisesta oikeudesta eli lähtöjäsenvaltion oikeudesta, jonka soveltamisalaan yritysjärjestelyyn pyrkivä yhtiö kuuluu, sekä vastaanottavan jäsenvaltion oikeudesta, jonka soveltamisalaan yhtiö tämän järjestelyn seurauksena kuuluu.

44 Nyt kyseessä olevan rajat ylittävän yritysjärjestelyn toteuttaminen edellyttää nimittäin kahden kansallisen oikeuden soveltamista peräkkäin tähän oikeudelliseen toimeen, kuten tämän tuomion 37 kohdasta ilmenee.

45 Vaikka SEUT 49 ja SEUT 54 artiklasta ei toiseksi voida päätellä täsmällisiä sääntöjä, joilla voidaan korvata kansalliset säännökset, näiden soveltamista ei ole vapautettu kaikesta valvonnasta, joka koskee sitä, ovatko ne kyseisten artiklojen mukaisia.

46 Kuten kahteen ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta ilmenee, SEUT 49 ja SEUT 54 artiklassa jäsenvaltiot, jotka säätävät yritysjärjestelymahdollisuudesta kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluville yhtiöille, velvoitetaan antamaan sama oikeus yhtiöille, jotka kuuluvat toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan ja jotka haluavat muuttua ensimmäisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluviksi yhtiöiksi.

47 Kansallisia säännöksiä on näin ollen sovellettava tätä SEUT 49 ja SEUT 54 artiklassa määrättyä velvoitetta noudattaen.

48 Tästä on muistutettava, että useilla aloilla vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että kun unioni ei ole antanut asiaa koskevia säännöksiä, kunkin jäsenvaltion asiana on sisäisessä oikeusjärjestyksessään antaa menettelysäännöt, joilla pyritään turvaamaan unionin oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet, kuitenkin siten, että nämä menettelysäännöt eivät saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia luonteeltaan jäsenvaltion sisäisiä tilanteita (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että unionin oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. vastaavasti perusteettoman edun palautuksesta yhdistetyt asiat C-10/97-C-22/97, IN. CO. GE. ’90 ym., tuomio 22.10.1998, Kok., s. I-6307, 25 kohta; hallinto-oikeudesta yhdistetyt asiat C-222/05-C-225/05, van der Weerd ym., tuomio 7.6.2007, Kok., s. I-4233, 28 kohta; jäsenvaltion sopimussuhteen ulkopuolisesta vastuusta asia C-445/06, Danske Slagterier, tuomio 24.3.2009, Kok., s. I-2119, 31 kohta ja veroedun saamista koskevasta todistusvaatimuksesta asia C-262/09, Meilicke ym., tuomio 30.6.2011, Kok., s. I-5669, 55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 On todettava, että tämän oikeuskäytännön taustalla oleva logiikka pätee myös pääasiassa valitsevaan oikeustilaan. Samalla tavoin kuin kyseisessä oikeuskäytännössä yksityisellä on nimittäin unionin oikeusjärjestyksessä myönnetty oikeus eli tässä asiassa oikeus suorittaa rajat ylittävä yritysjärjestely, jonka toteuttaminen riippuu unionin asiaa koskevien sääntöjen puuttuessa kansallisen oikeuden soveltamisesta.

50 Tästä on todettava, että sillä, että vastaanottava jäsenvaltio määrittää sovellettavan kansallisen oikeuden, joka mahdollistaa rajat yrittävän yritysjärjestelyn toteuttamisen, ei itsessään voida asettaa kyseenalaiseksi SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaan perustuvien velvoitteiden noudattamista.

51 On kiistatonta, että rajat ylittävä yritysjärjestely johtaa vastaanottavassa jäsenvaltiossa yhtiön perustamiseen kyseisen jäsenvaltion oikeuden mukaan. Yhtiö, joka on luotu kansallisen oikeusjärjestyksen nojalla, on olemassa ainoastaan sen kansallisen lainsäädännön vaikutuksesta, jolla säännellään sen perustamista ja toimintaa (ks. em. asia Daily Mail and General Trust, tuomion 19 kohta ja em. asia Cartesio, tuomion 104 kohta).

52 Tässä asiassa ei näin ollen voida asettaa kyseenalaiseksi sitä, että Unkari soveltaa kotimaisia yritysjärjestelyjä koskevia kansallisen oikeutensa säännöksiä, joilla säännellään yhtiön perustamista ja toimintaa ja joita ovat esimerkiksi taseen laatimista ja varojen luetteloimista koskevat vaatimukset.

53 Kun otetaan huomioon ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymykset, jotka koskevat pääasiassa kyseessä olevan toimen toteuttamista, on kolmanneksi esitettävä selvästi velvoitteet, jotka perustuvat vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteeseen ja joilla rajataan kansallisen oikeuden soveltamista.

54 Yhtäältä vastaavuusperiaatteesta on todettava, että jäsenvaltion ei ole tämän periaatteen nojalla kohdeltava rajat ylittäviä toimia suosiollisemmin kuin sisäisiä toimia. Tämä periaate merkitsee yksinomaan sitä, että kansallisen oikeuden menettelysäännöt, joilla pyritään turvaamaan unionin oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet, eivät saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia luonteeltaan jäsenvaltion sisäisiä tilanteita.

55 Jos siis jäsenvaltion lainsäädännössä edellytetään sisäisen yritysjärjestelyn yhteydessä tiukkaa oikeudellista ja taloudellista jatkuvuutta järjestelyä pyytäneen edeltäjäyhtiön ja järjestelyn kohteena olleen seuraajayhtiön välillä, tällainen vaatimus voidaan myös asettaa rajat ylittävän yritysjärjestelyn yhteydessä.

56 Se, että jäsenvaltion viranomaiset kieltäytyvät mainitsemasta rajat ylittävän yritysjärjestelyn yhteydessä kaupparekisterissä lähtöjäsenvaltion yhtiötä järjestelyn kohteena olleen yhtiön ”laillisena edeltäjänä”, ei kuitenkaan ole vastaavuusperiaatteen mukaista, jos tällainen edeltävää yhtiötä koskeva merkintä tehdään sisäisten yritysjärjestelyjen yhteydessä. Tästä on todettava, että maininta ”laillinen edeltäjä” kaupparekisterissä voi yritysjärjestelyn kotimaisesta tai rajat ylittävästä luonteesta riippumatta olla hyödyllinen muun muassa, jotta velkojat saavat tiedon järjestelyn kohteena olleesta yhtiöstä. Unkarin hallitus ei lisäksi esitä ensimmäistäkään syytä, jolla voitaisiin perustella tällaisen maininnan varaaminen sisäisiin yritysjärjestelyihin.

57 Se, että VALE Costruzioni kieltäydytään mainitsemasta Unkarin kaupparekisterissä ”laillisena edeltäjänä”, on näin ollen ristiriidassa vastaavuusperiaatteen kanssa.

58 Tehokkuusperiaatteesta on todettava, että tässä asiassa nousee esiin kysymys siitä, mikä merkitys vastaanottavan jäsenvaltion on rekisteröintihakemusmenettelyssä annettava lähtöjäsenvaltion viranomaisilta peräisin oleville asiakirjoille. Pääasiassa tämä kysymys liittyy sen tutkimiseen, onko VALE Costruzioni irrottautunut Italian oikeudesta siinä säädettyjen edellytysten mukaisesti siten, että se on säilyttänyt oikeushenkilöllisyytensä, minkä ansiosta se voi siis muuttua Unkarin oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi; tämän selvittäminen on Unkarin viranomaisten tehtävänä.

59 Koska tämän selvittäminen muodostaa väistämättömän liitynnän lähtöjäsenvaltion rekisteröintimenettelyn ja vastaanottavan jäsenvaltion rekisteröintimenettelyn välillä, on kuitenkin niin, että koska unionin oikeudessa ei ole asiaa koskevia sääntöjä, rekisteröintimenettelyä vastaanottavassa jäsenvaltiossa säännellään kyseisen jäsenvaltion oikeudella, jossa määritetään näin ollen myös lähtökohtaisesti näyttö, joka yhtiöjärjestelyä pyytävän yhtiön on esitettävä ja jolla osoitetaan, että tätä koskevat unionin oikeuden mukaiset ja lähtöjäsenvaltiossa vaaditut edellytykset täyttyvät.

60 Se, että vastaanottavan jäsenvaltion viranomaisten yleisenä käytäntönä on kieltäytyä ottamasta rekisteröintimenettelyssä huomioon asiakirjoja, jotka ovat peräisin lähtöjäsenvaltion viranomaisilta, saattaa kuitenkin johtaa siihen, että yritysjärjestelyä pyytävä yhtiö ei voi osoittaa, että se on todella noudattanut lähtöjäsenvaltion vaatimuksia, millä näin ollen vaarannetaan sen rajat ylittävän yritysjärjestelyn toteuttaminen, johon se on ryhtynyt.

61 Tästä seuraa, että vastaanottavan jäsenvaltion viranomaisten on tehokkuusperiaatteen nojalla otettava asianmukaisesti huomioon yhtiön rekisteröintihakemusta tutkiessaan lähtöjäsenvaltion viranomaisilta peräisin olevat asiakirjat, jotka osoittavat, että tämä yhtiö on todella noudattanut kyseisessä jäsenvaltiossa vahvistettuja edellytyksiä sikäli kuin ne ovat unionin oikeuden mukaisia.

62 Edellä esitetyn perusteella kolmanteen ja neljänteen kysymykseen on vastattava, että SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa on tulkittava yhtiön rajat ylittävän yritysjärjestelyn yhteydessä siten, että vastaanottavalla jäsenvaltiolla on oikeus määrittää tällaista toimea koskeva kansallinen oikeus ja soveltaa näin ollen kotimaisia yritysjärjestelyjä koskevia kansallisen oikeutensa säännöksiä, joilla säännellään yhtiön perustamista ja toimintaa ja joita ovat esimerkiksi taseen laatimista ja varojen luetteloimista koskevat vaatimukset. Vastaavuusperiaate ja tehokkuusperiaate ovat kuitenkin esteenä sille, että vastaanottava jäsenvaltio

— kieltäytyy rajat ylittävien yritysjärjestelyjen yhteydessä mainitsemasta järjestelyä pyytänyttä yhtiötä ”lailliseksi edeltäjäksi”, jos kotimaisten yritysjärjestelyjen yhteydessä tehdään edeltäjäyhtiöstä tällainen merkintä kaupparekisteriin, ja

— kieltäytyy ottamasta asianmukaisesti huomioon lähtöjäsenvaltion viranomaisilta peräisin olevia asiakirjoja yhtiön rekisteröintimenettelyssä.

Oikeudenkäyntikulut

63 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle säännöstölle, jonka mukaan yritysjärjestelyt sallitaan kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluville yhtiöille mutta toisen jäsenvaltion oikeuden soveltamisalaan kuuluvalta yhtiöltä evätään yleisesti mahdollisuus muuttua kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvaksi yhtiöksi tämä jälkimmäinen perustamalla.

2) SEUT 49 ja SEUT 54 artiklaa on tulkittava yhtiön rajat ylittävän yritysjärjestelyn yhteydessä siten, että vastaanottavalla jäsenvaltiolla on oikeus määrittää tällaista toimea koskeva kansallinen oikeus ja soveltaa näin ollen kotimaisia yritysjärjestelyjä koskevia kansallisen oikeutensa säännöksiä, joilla säännellään yhtiön perustamista ja toimintaa ja joita ovat esimerkiksi taseen laatimista ja varojen luetteloimista koskevat vaatimukset. Vastaavuusperiaate ja tehokkuusperiaate ovat kuitenkin esteenä sille, että vastaanottava jäsenvaltio

— kieltäytyy rajat ylittävien yritysjärjestelyjen yhteydessä mainitsemasta järjestelyä pyytänyttä yhtiötä ”lailliseksi edeltäjäksi”, jos kotimaisten yritysjärjestelyjen yhteydessä tehdään edeltäjäyhtiöstä tällainen merkintä kaupparekisteriin, ja

— kieltäytyy ottamasta asianmukaisesti huomioon lähtöjäsenvaltion viranomaisilta peräisin olevia asiakirjoja yhtiön rekisteröintimenettelyssä.

Allekirjoitukset